

حوادث طبیعی و غیر مترقبه، انواع غیر مترقبه طبیعی

علی‌رغم پیشرفت علم و تکنولوژی، انسان هنوز در مقابل عوارض سوانح و بلایای ناشی از دگرگونی‌های طبیعت مانند سیل، زلزله، و غیره آسیب‌پذیر است. در سطح جهان، بیش از چهل نوع بلای طبیعی با زیرمجموعه‌های متعدد شناسایی شده که از این تعداد حدود سی نوع بلایای طبیعی، سرزمین ایران را تهدید می‌کند. فراوانی حوادث و سوانح در ایران، این کشور را به یکی از ده کشور سانحه خیز دنیا مبدل ساخته است. طبق آمارهای سازمان ملل متحد ایران بعد از چین، هند و بنگلادش، چهارمین کشور حادثه خیز در آسیا محسوب می‌شود. اکثر شهرهای مهم کشور در معرض خطرات جدی حوادث و بلایای ویران‌گری همچون زلزله‌های مخرب قرار دارند.

اساساً سوانح و بلایا حادثی هستند با درجه احتمال ضعیف (ضریب پیش‌بینی پایین) و تاثیر زیاد که وجود مجموعه یا مجموعه‌های سازمان را تهدید می‌کند و مشخصه بارز آن ابهام در علت ایجاد، اثر و روش‌های آن بحران است. در حقیقت مدیران و کارکنان قادر به پیش‌بینی حوادث خاصی نبوده و تنها می‌توانند وقوع رویدادی را در آینده پیش‌بینی کنند. از طریق برنامه‌ریزی و تحلیل خط سیر طبیعی و اجتماعی رویدادها، می‌توان آن‌ها را از حالت غیر منتظره بودن به سمت قابل پیش‌بینی بودن سوق داد. گرچه آنچه که مربوط به همه بلایا و بحران هاست، تصمیم‌گیری سریع است. بنابراین برای چنین حوادثی به آمادگی هوشیارانه نیازمندیم.

وقوع حوادث طبیعی در جهان اجتناب ناپذیر بوده و با توجه به توسعه کشورها و افزایش سرمایه گذاری‌ها، خسارات ناشی از حوادث نیز روزافزون بوده است. پیش‌بینی بسیاری از این وقایع بدلیل عدم شناخت کافی از آنها امکان پذیر نبوده و تنها با شناخت دقیق و علمی نحوه وقوع، مخاطرات جانبی، اثرات و خسارات و شناخت اقدامات پیش‌گیرانه و کاهش خسارات در رابطه با هر سانحه با آمادگی قبلی و بر اساس اطلاعات می‌تواند به کاهش اثرات مخرب حوادث غیرمترقبه بیانجامد با توجه به این که برنامه‌های پیشگیری، مقابله و کاهش خسارت برای هر سانحه متفاوت با سانحه دیگر می‌باشد، لذا به منظور تبیین برنامه مقابله و طرح برنامه مدیریت بحران برای سوانح نیاز به شناخت کامل از جزئیات هر سانحه می‌باشد.

تعریف حوادث غیر مترقبه

طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی؛ حوادث غیرمترقبه پدیده‌های زیست محیطی ناگهانی هستند که از چنان شدتی برخوردارند که کمک‌رسانی را ضروری می‌کنند.

براساس تعریفی دیگر، هر حادثه‌ای که با آسیب و تخریب خود باعث ایجاد نیاز مازاد بر ظرفیت پاسخ یک جامعه گردد، حادثه غیرمترقبه خوانده می‌شود. تعریف دوم از این جهت که حوادث غیرمترقبه بشر ساخته را پوشش داده و با ظرفیت پاسخ سیستم ارزیابی می‌کند، تعریف کامل‌تری است.

حوادث غیر مترقبه از جمله معضلات بزرگ جوامع انسانی هستند و بشر به رغم پیشرفت‌های علمی- صنعتی و فناوریانه هنوز نتوانسته بر این حوادث و اثرات آنها تسلط یابد. اگرچه پیشرفت‌های صنعتی و علمی در بعضی از جنبه‌های پیش‌گیرانه حوادث موثر بوده‌اند، اما خود نیز به ابعاد حوادث مصیبت آفرین افزوده‌اند. هر ساله در گوشه و کنار جهان سوانح و حوادث غیر مترقبه بسیاری رخ می‌دهد که حداقل بخشی از آنها با عوارض شدید و جانی مالی و روانی همراه هستند. اهمیت تخریب‌ها و آسیب‌های ناشی از این وقایع به حدی است که در سال‌های اخیر توجه بسیار زیاد مراکز بین‌المللی را به خود معطوف کرده است، تا جایی که سازمان ملل متحد دهه ۱۹۹۰ میلادی را دهه کاهش حوادث و بلایا نام‌گذاری کرد.

حوادث غیرمترقبه در یک تقسیم‌بندی کلی، به حوادث طبیعی مانند زلزله، سیل، طوفان و غیره و حوادث تکنولوژیک یا انسان ساخت مانند حملات نظامی، حملات بیوتروریستی، نشت مواد رادیواکتیو و غیره تقسیم می‌شوند. این تقسیم‌بندی در عمل کمک زیادی نمی‌کند و تفکیک حوادث غیرمترقبه به این شکل همیشه ممکن نیست. برای مثال زلزله به عنوان یک بلای طبیعی در کنار عدم استحکام بنای ساختمان‌ها در مقابل زمین‌لرزه به عنوان یک عامل انسان ساخت می‌تواند حادثه آفرین باشد.

